

სათეატრო კრიტიკის როლი და მნიშვნელობა 1940-იანი წლების საბჭოთა კავშირში „თეატრალური კრიტიკოსების ერთი ანტიკატრიოდული ჯგუფის შესახებ“

მაია კიკნაძე

საკვანძო სიტყვები: ანტიკრიტიკოსები, დადგენილება, საბჭოთა პროპაგანდა, სარეპერტუარო პოლიტიკა

1940-იანი წლების საბჭოთა კავშირში კომუნისტური პარტია და საბჭოთა მთავრობა დიდ ყურადღებას აქცევდა იდეოლოგიურ სფეროში მიმდინარე პროცესებს და მასზე კონტროლს აწესებდა. ამ თვალსაზრისით, განსაკუთრებული ყურადღება ექცეოდა ლიტერატურასა და ხელოვნების დარგებს, მათ შორის, თეატრს, როგორც საბჭოთა პროპაგანდის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან იარაღს.

სახელწიფო არეგულირებდა თეატრების საქმიანობას, განსაზღვრავდა შემოქმედებით მუშაობას, მხატვრულ სტილს და სარეპერტუარო პოლიტიკას. ამასთან დაკავშირებით, ცენტრალურა კომიტეტმა(ბ) 1946 წელს შეიმუშავა 26 აგვისტოს დადგენილება „დრამატული თეატრების რეპერტუარისა და მისი გამჭოლხეობის ღონისძიებათა შესახებ“.¹

დებულება, პირველ რიგში, ასახავდა თეატრებში არსებულ ზოგად მდგომარეობას და მოითხოვდა სარეპერტუარო პოლიტიკის შეცვლას, მასში არსებული ნაკლოვანების გამოსწორებას. სარეპერტუარო პოლიტიკის მკაცრი გაკონტროლება, პარტიის აზრით, იმით იყო განპირობებული, რომ დრამატული თეატრების რეპერტუარი არ შეესაბამებოდა მშრომელთა აღზრდის ინტერესებს, ვინაიდან პიესების უმრავლესობა ყალბ, დამახინჯებულ წარმოდგენას უქმნიდა მაყურებელს საბჭოთა ცხოვრებაზე. დებულება სხვა საკითხებსაც ეხებოდა (საბჭოთა და უცხოურ დრამატურგიას, დრამატურგიისა და თეატრის ურთიერთობას), მათ შორის თეატრალურ კრიტიკას, რომელსაც

მთავრობა „იდეოლოგიურ ფრონტზე ბრძოლაში“ გარკვეულ მისიას აკისრებდა.

დებულების მიხედვით, სათეატრო კრიტიკა ბოლშევიკური, პრინციპული უნდა ყოფილიყო და მას პროპაგანდისტის როლი წარმატებით უნდა შეესრულებინა. თეატრალურ კრიტიკოსებს საგაზეთო თუ საჟურნალო წერილებში, კრიტიკის ქარცეცხლში უნდა გაეტარებინათ პარტიისათვის მიუღებელი უიდეო ნაწარმოებების სცენაზე გამოჩენა. სწორედ მათ „ლოიალურ“, „უპრინციპო“ დამოკიდებულებას ბრალდებოდა რეპერტუარის არადამაკმაყოფილებელი მდგომარეობა. „პიესების და სპექტაკლების შეფასებისას ცალკეული კრიტიკოსები ხელმძღვანელობენ არა საბჭოთა დრამატურგიისა და თეატრალური ხელოვნების იდეური და მხატვრული განვითარების ინტერესებით, ე.ი. არა სახელმწიფოს და ხალხის ინტერესებით, არამედ ჯგუფური, მეგობრული, პირადული ინტერესებით“, – ვკითხულობთ დებულებაში.

რუსეთში გამოსული ჟურნალ-გაზეთები: „ტეატრი“, „ლიტერატურნაია გაზეთა“, „სოვეტსკოე ისკუსტვო“, „იზვესტია“ თავისი მუშაობით ხელს კი არ უწყობდა, არამედ აფერხებდა კიდევ ბოლშევიკური თეატრალური კრიტიკის გაშლას, ამიტომ გაზეთების რედაქციებს ევალებოდათ მიეზიდათ „პოლიტიკურად მომწიფებული კვალიფიციური თეატრალური და ლიტერატურული კრიტიკოსები, სისტემატიურად გამოეცემათ სტატიები ახალი პიესებისა და სპექტაკლების შესახებ, ეწარმოებინათ გადაწყვეტი ბრძოლა თეატრალური კრიტიკის აპოლიტიკურობისა

1 Большевик О репертуаре..., 1946, с. 45

და უიდეობის წინააღმდეგ“.²

ვინაიდან, დებულებას თეატრის მუშაკებისთვის, სახელმძღვანელოს მნიშვნელობა ჰქონდა, ამიტომ საბჭოეთში მოქმედ ყველა თეატრს, დრამატურგსა და კრიტიკოსს უნდა გაეთვალისწინებინა მასში წარმოდგენილი თითოეული მოთხოვნა და მითითება.

დებულების გამოცემის შემდეგ, რამდენიმე წელიწადში, პრობლემა კვლავ აქტუალური გახდა, თეატრალური კრიტიკოსების ჯგუფმა ბოლშევიკური პარტია სასტიკად გააღიზიანა და თეატრალური კრიტიკას კრიტიკული წერილი უძღვნა. წერილში, „თეატრალური კრიტიკოსების ერთი ანტიპატრიოტული ჯგუფის შესახებ“ (დაიბეჭდა გაზეთში „პრავდა“ - 1949, 28/1) განსაზღვრული იყო კრიტიკისა და კრიტიკოსის ფუნქცია კომუნისტურ საზოგადოებაში. განსაკუთრებით გამოიკვეთა თეატრალური კრიტიკოსის როლი და მნიშვნელობა, რომელსაც ევალებოდა (პრესის საშუალებით), გაეგრეცელებინა მხატვრული „სცენური სახეების მოქმედება“. ნამდვილი საბჭოთა კრიტიკოსი, სოციალისტური ხელოვნების ერთგული და მხურვალე პატრიოტი უნდა ყოფილიყო. ის ამყარებდა უნდა შეხვედროდა ყოველ ახალ პიესას, რომელიც შექმნიდა საბჭოთა ადამიანის ახალ სახეს.

ოფიციალში გაზეთის პოზიცია, რა თქმა უნდა, მთავრობისა და პარტიის სულისკვეთებას გამოხატავდა და მათი მითითებით ხელმძღვანელობდა. კრიტიკის მნიშვნელობაზე მსჯელობის პარალელურად, წერილში გადმოიყვანა იმ „ვაიკრიტიკოსების“ მოღვაწეობა, რომლებსაც რუსეთის თეატრალურ საზოგადოებასთან არსებული თეატრალურ კრიტიკოსთა გაერთიანება (თავმჯდომარე ბოიაჯიევი) მფარველობდა. საბჭოთა მთავრობა გაჩუმებას არ აპირებდა, თეატრალურ კრიტიკოსებს საჯაროდ ამხელდა, რადიკალურ შეფასებას აძლევდა და მათ ანტიპატრიოტებს – „საბჭოთა ადამიანისათვის საზიზღარ ადამიანებს, უგვარტომო კოსმოპოლიტებს, იდეურად გაკოტრებულ“ ადამიანებს უწოდებდა. „ასეთი კრიტიკოსები ბოლშევიკურ პრინციპებს არაღ აგდებდნენ და საბოლოოდ ქვეყანას არცხვენდნენო“, – აღნიშნავდნენ.

ბრალება მძიმე მოსასმენი იყო. საჭირო გახდა პარტიის მხრიდან მეტი განმარტების გაკეთება, თუ

რას გულისხმობდა მთავრობა, როცა მიანიშნებდა კრიტიკოსთა ანტიპატრიოტულ საქმიანობაზე. ამის შესახებ, გაზეთი საჯაროდ განმარტებებს აკეთებდა და თავისი პოზიციის განსამტკიცებლად არაერთი არგუმენტი მოჰყავდა. კრიტიკოსთა გამონათქვამებს, ციტატებსა და შეფასებებს განიხილავდა, ხოლო შემდეგ, საკუთარ დასკვნებს გვთავაზობდა. მაგალითად, გაზეთი არ იზიარებდა კრიტიკოსთა მოსაზრებებს ცლკულ პიესებსა და დრამატურგებზე. კრიტიკოსი ი. იუზოვსკი, გორკის პიესის „მდაბიონი“ შეფასებისას, ცდილობდა მკითხველისთვის შთაეგონებინა, თითქოს „ნილი არასრულყოფილი ფიგურა“ იყო და მისმა საქციელმა „დაარღვია პიესის ლოგიკა“. გაზეთმა „პრავდამ“ პიესის შემფასებელს მკაცრი პასუხი გასცა და საზოგადოებას თავისი მოსაზრება გაუზიარა: „კრიტიკოსი ფარავს თავის ანტირევოლუციურ, ანტიპატრიოტულ არსს და ცდილობს დაამციროს ერთ-ერთი პირველი მუშა რევოლუციონერი-ბოლშევიკის მამაცური, კეთილშობილური სახე, რომელიც დიდმა პროლეტარულმა მწერალმა გორკიმ დაგვიხატა“.³

კრიტიკოს იუზოვსკის, გაზეთის მხრიდან სხვა ბრალდებაც ჰქონდა წაყენებული. მან თავდაპირველად ა. სუროვის პიესას „სტალინგრადიდან შორს“ სიუჟეტი დაუწუნა, შემდეგ არ მორიდებია სტალინის პრემიის ლაურეატების ნამუშევრთა გაკრიტიკებასაც. დამცინავად დაწერა ბ. ჩირსაკოვის პიესაზე „გამარჯვებულნი“ და დაიწუნა ზოიას როლი პიესაში „ზღაპარი სიმართლეზე“, რომლის შესრულებისათვის, მსახიობ ნ. როდიონოვას სტალინური პრემია მიენიჭა. იუზოვსკის ამგვარ შეფასებებს პარტიამ საკადრისი პასუხი გასცა და მის ნაწერებს „უბადრუკი ნაჯღაბნი“ უწოდა.

იუზოვსკის მსგავსად, პარტიის ხელი კრიტიკოს ა. გურევიჩისაც გადაწვდა, რომელიც იუზოვსკისაგან განსხვავებული „შენიღების ფორმით“ გამოირჩეოდა. ეს გამორჩეულობა იმაში მდგომარეობდა, რომ კრიტიკოსი ბოროტად ცდილობდა კლასიკა საბჭოთა დრამატურგიისთვის დაეპირისპირებინა, რათა სახელი გაეტეხა საბჭოთა დრამატურგიისთვის, რისთვისაც ტურგენევის ავტორიტეტს იყენებდა.

იგივე გურევიჩი აკრიტიკებდა ივანე შადრინის

2 Большевик, О репертуаре ... , 1946, N16

3 გაზ., „ლიტერატურა და ხელოვნება“, N8, 1949.

სახეს პიესაში „თოფიანი კაცი“ და მას გაორებულ პიროვნებად მიიჩნევდა: „შადრინი რევოლუციის ტალღებს წარუტაცნია და უმწეო წინააღმდეგობაში ფართხალებს, სანამ მის მძლავრ დინებას დანებდებოდეს“. კრიტიკოსის შეფასებაზე გაზეთმა „ნასეთი კომენტარი გააკეთა: „ეს ნათქვამია გლეხ ჯარისკაცზე, რომელიც ლენინს შეხვდა, ადამიანზე, რომლის შეგნებამ გაიღვიძა მუშა ბოლშევიკის ზეგავლენით“. რუსეთის თეატრალურ საზოგადოებასთან არსებული თეატრალურ კრიტიკოსთა გაერთიანება, გაზეთის შეფასებით იყო თავშესაფარი „მახინჯი ამროვნებით“ დაავადებული ადამიანებისა, რომლებიც „... გაუგებარი ენით, განზრახ მიკიბულ-მოკიბული, თავისი აზრების მანკიერ შინაარსს ფარავდნენ ვითომ მეცნიერული ფრაზებით.. ისინი ცდილობდნენ გაყალბებული საზოგადოებრივი აზრის შექმნას საბჭოთა დრამატურგიაზე...“

ანტიპატრიოტი კრიტიკოსი ა. ბორჩაგოვსკიც შეგნებულად უვლიდა გვერდს იმ ნაწარმოებებს, რომლებიც ამახინჯებდნენ საბჭოთა სინამდვილეს და საბჭოთა ადამიანის სახეებს, აკრიტიკებდა ა. სოფრონოვის პიესას „მოსკოვური ხასიათი“ და დასცინოდა მცირე თეატრის დამდგმელ რეჟისორ ზუბოვს. კრიტიკოსი ცდილობდა სახელი გაეტეხა პიესებისთვის ა. კორნეიჩუკის „უკრაინის ველებში“, ნ. ვირტას „პური ჩვენი არსობისა“, ა. სუროვის „დიდი ბედი“ და სხვა. კრიტიკოსი ლ. მალიუგინიც, რომელიც ანტიპატრიოტთა ჯგუფს მიეკუთვნებოდა, ამხედრდა ხალხის მიერ მოწონებული ისეთი ღრმა პატრიოტულ ნაწარმოებთა წინააღმდეგ, როგორებიც იყო: ბ. რომაშოვის „დიადი ძალა“, ნ. ვირტას „პური ჩვენი არსობისა“, ა. სოფრონოვის „ერთ ქალაქში“. ანტიპატრიოტულ პოზიციებზე მდგომი კრიტიკოსების (ბორჩაგოვსკი, გურევიჩის, იუზოვსკი, ვარშავსკი, ბოიჯიევი) „მანკიერი შეხედულებანი ასაზრდოებენ ხალხისათვის უცხო ყოველგვარ დამახინჯებებს ..ღვარძლიანად სისინებდნენ და აბაიბურებდნენ ყოველივე საუკეთესოს, რაც კი საბჭოთა დრამატურგიაში გამოჩნდებოდა. მათ კეთილი სიტყვა ვერ იპოვეს ისეთი სპექტაკლებისთვის, როგორიცაა „დიადი ძალა“ „მოსკოვური ხასიათი“, „პური ჩვენი არსობისა“, „დიდი ბედი“. მათი ცილისმწამებლური და ღვარძლიანი თავდასხმების საგანი

იყო, განსაკუთრებით ის პიესები, რომლებსაც სტალინური პრემია მიენიჭათ.⁴

გაზეთის მიზანი ნათელი და ცალსახა იყო. კრიტიკოსთა „იდეური მხილება“ და მათი მორალური განადგურება. პარტია მომავალშიც არავის აპატიებდა საბჭოთა იდეოლოგიის შებღალვას, გამოაშკარავებდა ესთეტიკურ-ფორმალისტურ კრიტიკას, ამხელდა ანტიპატრიოტულ გამოხტომებს და იმ კრიტიკოსთა მოღვაწეობას, რომლებიც შეეცდებოდნენ „დრამატურგია და თეატრი საბჭოთა პატრიოტიზმის გრძნობით შთაგონებულ თემებისთვის ჩამოეშორებინათ.“ აღნიშნული წერილის მნიშვნელობა ძალზე მასშტაბური იყო და მას ორგვარი დანიშნულება ჰქონდა. ერთი რომ პარტია სათეატრო კრიტიკას საბჭოთა იდეოლოგიის ძალად წარმოაჩენდა და მეორეც ის, რომ თავად წერილი წარმოადგენდა საბჭოთა კრიტიკის გარკვეულ ნიმუშს, რომელშიც კარგად აისახა დროის მოთხოვნა, პარტიის მკაცრი ხელი, ხელოვანისა და სახელმწიფოს ურთიერთობა.

მართალია, წერილი კონკრეტულად რუსულ თეატრალურ კრიტიკას ეხებოდა, მაგრამ გამოთქმული შენიშვნები უნდა გაეთვალისწინებინა საბჭოთა კავშირში მოღვაწე ყველა თეატრალურ კრიტიკოსს.

გაზეთ „პრავდაში“ გამოქვეყნებულმა სარედაქციო წერილმა თბილისში დიდი რეზონანსი გამოიწვია. სახელოვნებო კავშირები თავს ვალდებულად თვლიდნენ, პასუხი გაეცათ იმ „ვაიკრიტიკოსებისთვის“, რომლებიც ხელს უშლიდნენ ბოლშევიკური სათეატრო კრიტიკის განვითარებას.

გამოხმაურება იმდენად დიდი იყო, რომ საკითხი გასცდა თეატრალური კრიტიკის სფეროს და ზოგადად საბჭოთა მწერლის, დრამატურგის, ვალდებულებასა და როლზე ალაპარაკდნენ. მსაქ.კპ(ბ)ცენტრალური კომიტეტის მდივანმა კანდიდ ჩარკვიანმა XIV ყრილობაზე თავის გამოსვლაში დიდი ადგილი დაუთმო ქართული კრიტიკის მნიშვნელობაზე საუბარს. მან პრინციპში დადებითად შეაფასა ქართული სალიტერატურო კრიტიკა, თუმცა გარკვეული შენიშვნებიც ჰქონდა. შენიშვნების არსი იმაში მდგომარეობდა, რომ „გაზეთები კრიტიკულ სტატიებს მხოლოდ იმ წიგნების შესახებ ბეჭდავენ, რომლებიც უარყოფით შეფასებას იმსახურებენ“. მისი აზრით, არ ხდებოდა

4 გაზ. „ლიტერატურა და ხელოვნება“, N8, 1949.

კარგი ნაწარმოებების დადებითი მხარეების შეფასება. ჩარკვიანი კრიტიკოსებს ანუ „ხელოვნების პროპაგანდისტებს“ მოუწოდებდა, მეტი დაეწერათ პოზიტიურ მოვლენებზე, რათა ხალხს დაენახა მთავრობის მზრუნველი როლი ხელოვნების განვითარების საქმეში.

„პრავდის“ სარედაქციო წერილის განხილვას მიუძღვნა გამგეობის პრეზიდიუმის სხდომა მწერალთა კავშირმა.⁵ საქართველოს ეროვნულ არქივში დაცულია 7 თებერვლის სხდომის ჩანაწერი. სტენოგრამა⁶ 60 გვერდს მოიცავს, მასში კარგად იკითხება იქაური ატმოსფერო, დროის მოთხოვნები. სხდომაზე, მაშინდელი წესის მიხედვით, აღინიშნა სტალინისა და პარტიის მზრუნველი როლი კულტურის საკითხების გადაწყვეტაში. ხაზი გაესვა მოწინავე საბჭოთა კულტურის უპირატესობას, ბურჟუაზიული კულტურის უპირატესობაზე. სხდომის თავმჯდომარემ – სიმონ ჩიქოვანმა აღნიშნა, რომ საჭირო იყო „გაერკვიათ ყველა ის შეცდომები და ჩავარდნები, რომელიც ქართულ თეატრს და საერთოდ სალიტერატურო კრიტიკას გააჩნდა, შეექმნათ პირობები კრიტიკის დარგში ნაყოფიერი მუშაობისთვის“. მართალია, ქართულ კრიტიკას არ ჰყავდა იუმორსკები-სა და გურევიჩებისნაირი ვაიკრიტიკოსები, მაგრამ ქართული კრიტიკის საკითხების განხილვისას, ყველა თანხმდებოდა იმაზე, რომ სალიტერატურო კრიტიკას არაერთი ნაკლი გააჩნდა: კრიტიკა არ გამოირჩეოდა მეცნიერული და თეორიული სიღრმით; კრიტიკოსები, ისევე როგორც მწერლები, უნდა წასულიყვნენ ინდუსტრიულ ცენტრებში, სასოფლო-სამეურნეო რაიონებში ადგილობრივი კულტურული ცხოვრების აღსაწერად; ვინაიდან, იმ პერიოდის ნაწარმოების წამყვანი გმირი იყო სოციალისტური საზოგადოების მშენებარე საბჭოთა ადამიანი, მისი ხასიათის გამოვლენა აუცილებელი იყო, როგორც მწერლისთვის ისე კრიტიკოსისთვის.

ლიტერატურის კრიტიკაზე საუბრის შემდეგ, განსაკუთრებული ყურადღება მიექცა სათეატრო კრიტიკაზე მსჯელობას. თეატრის მუშაკების შეფასებებში გამოიკვეთა სათეატრო კრიტიკის პრობლემები.

1. კრიტიკოსები არ წერდნენ რაიონულ თეატრებ-

სა და მსახიობებზე;

2. არსებობდნენ წარმატებული მსახიობები და მხოლოდ მათზე იწერებოდა;

3. არ ხდებოდა პიესის, როგორც დამოუკიდებელი ნაწარმოების, ჯეროვანი შეფასება;

4. არ არსებობდა სახელოვნებო პრესა.

როგორც ვხედავთ, შეკრების მიზნის გათვალისწინების მიუხედავად (რათა დაეგმოთ ანტიპატრიოტები), თეატრის მოღვაწეთა გამოსვლებში ისეთი საკითხები წამოიჭრა, რომლებიც წმინდათ პროფესიულ ხასიათს ატარებდა. მათი გულისტკივილი თუ შენიშვნები დაცლილი იყო ყოველგვარი „საბჭოურიდეოლოგიური“ ქვეტექსტებისგან, მართალია, მათ გამონათქვამებში შეინიშნებოდა დროის გამოცხილიც, მაგრამ ძირითადი მოსაზრებები თანამედროვე სათეატრო კრიტიკის პრობლემებს არ სცდებოდა. საკითხი ამით არ ამოწურულა, სამსჯელო, როგორც ჩანს, ბევრი იყო, ამიტომ თეატრალურ წრეებში ამ საკითხებზე კამათი შემდეგ შეკრებებზეც გაგრძელდა.

14 თებერვალს საქართველოს თეატრალური საზოგადოების ბინაზე, ჩატარდა თბილისის თეატრების მუშაკების აქტივის თათბირი. საქართველოს ეროვნულ არქივში დაცულია ამ თათბირის ჩანაწერი.⁷

სხდომის თავმჯდომარემ, საქართველოს თეატრალური საზოგადოების სამეცნიერო შემოქმედებითი განყოფილების გამგემ, შალვა აფხაიძემ, პირველ რიგში დაგმო „უგვარტომო კოსმოპოლიტელების საქმიანობა, რომლებმაც აბუჩად აიგდეს საბჭოთა თეატრი და დრამატურგია“, ბევრი ისაუბრეს ქართული თეატრალური კრიტიკის პრობლემებზე, რის შემდეგაც „კრიტიკის გასაჯანსაღებლად“ დასახეს გარკვეული გეგმები:

1. ტრადიციად უნდა დამკვიდრებულიყო, რომ გენერალურ რეპეტიციას დასწრებოდნენ თეატრალური კრიტიკოსები;

2. საქართველოს თეატრალურ საზოგადოებას, დრამსექციასთან ერთად უნდა მიეღოთ ერთგვარი ღონისძიება, რათა ერთსა და იმავე ნაწარმოებზე არ ყოფილიყო სხვადასხვა აზრი, ე.ი. ნაწარმოებს უნდა მისცემოდა ერთიანი შეფასება, როგორც მოითხოვდა საზოგადოებრივი აზრი, პარტია და ხელისუფლება;

5 გაზ. „ლიტერატურა და ხელოვნება“, 1949, 18/II, N7, გვ.1

6 ეროვნული არქივი, მწერალთა კავშირი, ფონდი 8, ანაწ. 1, N125

7 ეროვნული არქივი, თეატრალური საზოგადოება, ფონდი-21, ანაწერი-1, არქივის N51

3. საჭირო იყო ბოლო მოღებოდა მეგობრულ კრიტიკას;

4. შემდგომი მუშაობის საფუძვლი უნდა ყოფილიყო ცნობილი დადგენილებები „თეატრისა და დრამატურგიის გაუმჯობესების შესახებ“ და აღნიშნული წერილი „ანტიპატრიოტებზე“;

5. უნდა შეიქმნილიყო პროფესიული ჟურნალი;

6. ყოველი ქართული სპექტაკლის შესახებ, უნდა დაწერილიყო ცალკეული წიგნი, სადაც გარჩეული იქნებოდა მსახიობების, რეჟისორების და მხატვართა ნამუშევრები;

ლიტერატორებისა და თეატრალების სულისკვეთებას შეურთდნენ კინოს მუშაკებიც, გაზეთმა „ლიტერატურა და ხელოვნება“ გამოაქვეყნა წერილი „ბოლშევიკური კინოკრიტიკისათვის“.⁸ კინემატოგრაფისტებს არც მუსიკალური საზოგადოება ჩამორჩა. ჩატარდა მუსიკოსთა შეხვედრაც.⁹

ამ თემაზე მსჯელობა პერიოდულ პრესაშიც გავრცელდა. ქვეყნდებოდა სტატიები სხვადასხვა სათაურით: „კოსმოპოლიტიზმი საბჭოთა კულტურის მტერი“, (გაზ.ლიტერატურა და ხელოვნება, 1949, 20/III) „საბჭოთა კრიტიკის გაძლიერებისათვის“ (ლიტერატურა და ხელოვნება 1949, 12/II) და სხვა. ყო-

ველი წერილი „პრავდაში“ გამოქვეყნებული სტატიის გამოძახილი იყო, სადაც ნათლად იყო გადმოცემული საბჭოთა საზოგადოებაში ბოლშევიკური კრიტიკის ფუნქცია და როლი.

„ჩვენს კრიტიკას უნდა ახსოვდეს, რომ იგი მოწოდებულია მხარი დაუჭიროს მოწინავე, პატრიოტულ ტენდენციებს ლიტერატურასა და ხელოვნებაში, დაუღალავად გაუწიოს პროპაგანდა ყოველივე საუკეთესოს, რაც მათ შექმნეს, გაბედულად, პრინციპულად ამხილოს არსებული ნაკლოვანებანი, აღზარდოს მწერლები და მხატვრები საბჭოთა პატრიოტიზმის სულიკვეთებით“.¹⁰

წერილი „თეატრალური კრიტიკოსების ერთი ანტიპატრიოტული ჯგუფის შესახებ“ სათეატრო კრიტიკის კვლევის თვალსაზრისით, ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი დოკუმენტია, რომელმაც კარგად წარმოაჩინა 40-იანი წლების საბჭოთა თეატრალური ცხოვრების ტენდენციები და სულისკვეთება. განსაზღვრა სათეატრო კრიტიკის როლი და მნიშვნელობა კომუნისტური საზოგადოების ჩამოყალიბებასა და გაძლიერებაში.

გამოყენებული ლიტერატურა:

- გაზ. „ლიტერატურა და ხელოვნება“, თეატრალური კრიტიკოსების ერთი ანტიპატრიოტული ჯგუფის შესახებ, #8, 6/II, 1949.
- გაზ. „ლიტერატურა და ხელოვნება“, #10, 6/III, 1949.
- გაზ. „ლიტერატურა და ხელოვნება“, მაღალ საფერხურზე ავიყვანოთ მუსიკალური კრიტიკა, #11, 13/III, 1949.
- გაზ. „ლიტერატურა და ხელოვნება“, #7, 18/II, 1949.
- ეროვნული არქივი, მწერალთა კავშირის ფონდი 8, ჩანაწერი-1, NN125.
- ეროვნული არქივი, თეატრალური საზოგადოების ფონდი 21, ჩანაწერი-1, N51.
- Большевик Ж. „О репертуаре драматических театров и мерах по его улучшению“, 26 августа 1946 г. 1946. № 16.

8 ბოლშევიკური კინოკრიტიკისათვის, გაზ. „ლიტერატურა და ხელოვნება“. 1949 6/III, N10, გვ.1

9 გაზ. „ლიტერატურა და ხელოვნება“, 1949, 13/III, N11, გვ.3-4

10 გაზ. ლიტერატურა და ხელოვნება, # 8, 1949